

Izvještaj o stanju na tržištu osiguranja u Crnoj Gori

III KVARTAL 2011.

SADRŽAJ:

1. *Uvod*
2. *Tržište osiguranja*
  - 2.1 *Društva za osiguranje*
  - 2.2 *Zastupnici, posrednici u osiguranju i agencije za pružanje drugih usluga u osiguranju*
3. *Struktura premije osiguranja u I kvartalu 2011. godine*
  - 3.1 *Struktura premije po grupama osiguranja*
    - 3.1.1 *Životno osiguranje*
    - 3.1.2 *Neživotno osiguranje*
  - 3.2 *Struktura premije osiguranja po društvima*
4. *Struktura aktive*
5. *Struktura pasive*
  - 5.1 *Tehničke rezerve*
  - 5.2 *Deponovanje i ulaganje sredstava tehničkih rezervi*
  - 5.3 *Deponovanje i ulaganje sredstava garantne rezerve*
6. *Finansijski rezultat poslovanja*
7. *Solventnost i Likvidnost*

1. UVOD

Izveštaj o stanju na tržištu osiguranja u Crnoj Gori u III kvartalu 2011. godine pripremljen je na osnovu preliminarnih statističkih podataka koje, u okviru redovnog izvještavanja, društva za osiguranje dostavljaju Agenciji za nadzor osiguranja, a shodno Pravilniku o sadržini izvještaja, obavještenja i drugih podataka koje društvo za osiguranje dostavlja Agenciji za nadzor osiguranja i o načinu i rokovima njihovog dostavljanja („Službeni list CG“, br. 70/08, 87/09, 21/11 i 48/11).

Najznačajnija dešavanja na tržištu osiguranja u III kvartalu 2011. godine su:

- Ukupan akcijski kapital društava za osiguranje je porastao za 31,97% u odnosu na III kvartal 2010. godine;
- Bruto premija na nivou tržišta u Crnoj Gori na kraju III kvartala 2011. godine je iznosila 49,672 mil.€, što je veće u odnosu na III kvartal 2010. godine za 4,47%;
- I dalje je prisutno dominantno učešće premije neživotnih osiguranja u ukupnoj bruto premiji od 87,53%;
- Rast premije životnog osiguranja za 8,92% u odnosu na uporedni period 2010. godine;
- Smanjenje vrijednosti Herfindahl-Hirschman indeksa (povećava se konkurentnost i smanjuje nivo koncentracije tržišta);
- Porast bilansne sume u odnosu na II kvartal 2011. godine za 1,093 mil€ sa iznosa od 126,316 mil.€ na 127,409 mil.€;
- U toku 2011. godine, nakon nekoliko godina zabilježenog gubitka u poslovanju, djelatnost osiguranja je ostvarila pozitivan bruto finansijski rezultat.

2. TRŽIŠTE OSIGURANJA

Na crnogorskom tržištu osiguranja u III kvartalu 2011. godine, poslove osiguranja je obavljalo dvanaest društava za osiguranje, dok je poslove zastupanja, odnosno posredovanja u osiguranju i pružanja drugih usluga u osiguranju obavljalo 23 pravna lica. Savjet Agencije za nadzor osiguranja je na sjednici održanoj 31. avgusta 2011. godine donio rješenje o izdavanju dozvole za rad za dva društva za zastupanje u osiguranju „Indego Plus“ DOO Tivat i „Ideal Life“ DOO Podgorica, kao i društvu za posredovanje u osiguranju „Broker INS“ DOO Podgorica, dok je na sjednici održanoj 30. septembra 2011. godine donio rješenje o izdavanju dozvole za rad društvu za zastupanje u osiguranju „Polis“ DOO Podgorica.

2.1 Društva za osiguranje

U zavisnosti od grupe osiguranja¹, može se reći da se pet društava za osiguranje bave samo poslovima neživotnih osiguranja, sedam društva samo poslovima životnih osiguranja.

Društva za osiguranje:

- *Lovćen osiguranje AD (neživot)*
- *Sava Montenegro AD (neživot)*
- *Grawe osiguranje AD (život)*
- *Swiss osiguranje AD (neživot)*
- *Delta Generali osiguranje AD (neživot)*
- *Delta Generali životna osiguranja AD (život)*
- *Uniqa neživotno osiguranje AD (neživot)*
- *Uniqa životno osiguranje AD (život)*
- *Atlas Life AD (život)*
- *Merkur osiguranje AD (život)*
- *Wiener Städtische životno osiguranje AD (život)*
- *Lovćen životno osiguranje AD (život)*

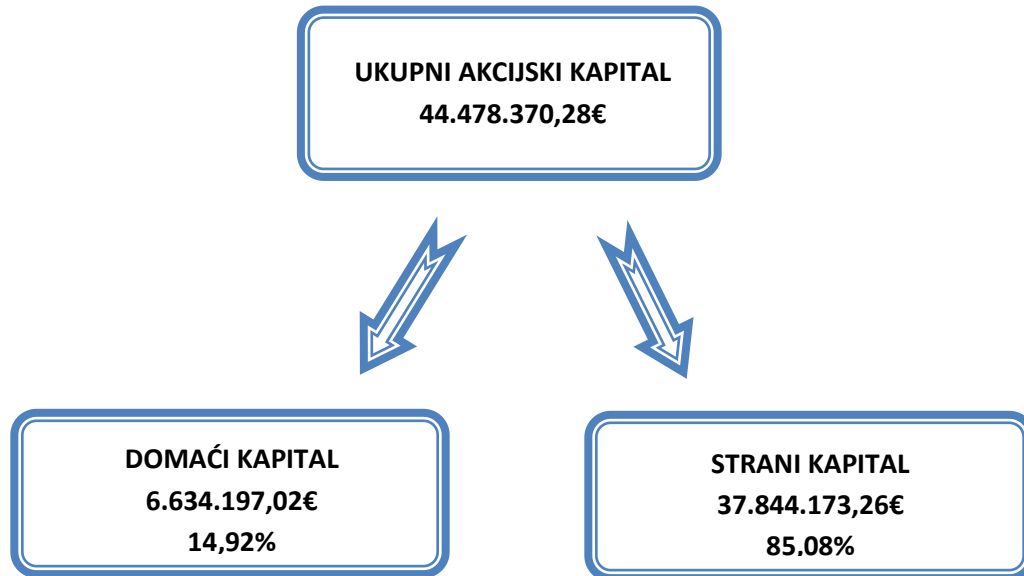
Pregled zaposlenih: U društvima za osiguranje koja posluju na tržištu zaposleno je ukupno 775 lica, od kojih je 323 sa visokom stručnom spremom, 37 sa višom spremom, a 395 sa srednjom stručnom spremom. Od ukupnog broja zaposlenih, najviše zaposlenih ima Lovćen osiguranje AD (270), a zatim Sava Montenegro AD sa 133 zaposlenih lica.

¹ Više vrsta osiguranja, zavisno o povezanosti rizika, svrstavaju se u dvije grupe osiguranja: život i neživot.

Vlasnička struktura društava za osiguranje:

Ukupan akcijski kapital društava za osiguranje na dan 30. 09. 2011. godine iznosio je 44,478 mil. eura, pri čemu je strani kapital iznosio 37,844 mil. eura uz učešće od 85,08%, a domaći je iznosio 6,634 mil. eura sa učešćem od 14,92%. Ukupan akcijski kapital je porastao u odnosu na III kvartal 2010. godine za 31,97%, kada je iznosio 33,702 mil. eura. Učešće stranog kapitala u ukupnom akcijskom kapitalu u odnosu na isti period 2010. godine je smanjeno za 0,84 procentna poena.

Struktura ukupnog akcijskog kapitala na kraju III kvartala 2011. godine društava za osiguranje prikazana je na sljedećem grafiku:

Posmatrajući vlasničku strukturu po društvima, može se zaključiti da preovladava strano vlasništvo. Osiguravajuća društva Sava Montenegro, Grawe, Merkur, Wiener, Uniqa neživotno i Uniqa životno osiguranje su u 100% stranom vlasništvu, Lovćen osiguranje je u 95% stranom vlasništvu, dok vlasništvo ostalih osiguravajućih društava karakteriše mješovita vlasnička struktura.

Ukupan akcijski kapital društava za osiguranje na kraju III kvartala 2011. godine je povećan u odnosu na kraj II kvartala za 600.000 €, usljed dokapitalizacije akcionarskog društva za osiguranje Wiener Städtische životno osiguranje.

2.2 Zastupnici, posrednici u osiguranju i agencije za pružanje drugih usluga u osiguranju

Trenutno, na tržištu osiguranja poslove zastupanja u osiguranju obavlja 15 društava za zastupanje i 2 zastupnika – preduzetnika, dok poslove posredovanja u osiguranju obavlja 5 društava za posredovanje. Poslove pružanja drugih usluga u osiguranju obavlja 1 pravno lice.

U periodu januar – septembar 2011. godine izdato je 18 ovlašćenja za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju fizičkim licima (ukupno 400 fizička lica sa ovlašćenjem), kao i 11 ovlašćenja za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju (ukupno 90).

3. STRUKTURA PREMIJE OSIGURANJA NA KRAJU III KVARTALA 2011. GODINE

Ukupna premija na kraju III kvartala 2011. godine iznosila je 49,672 mil. eura, što je za 4,47% veće u odnosu na isti period prethodne godine, kada je iznosila 47,548 mil. eura.

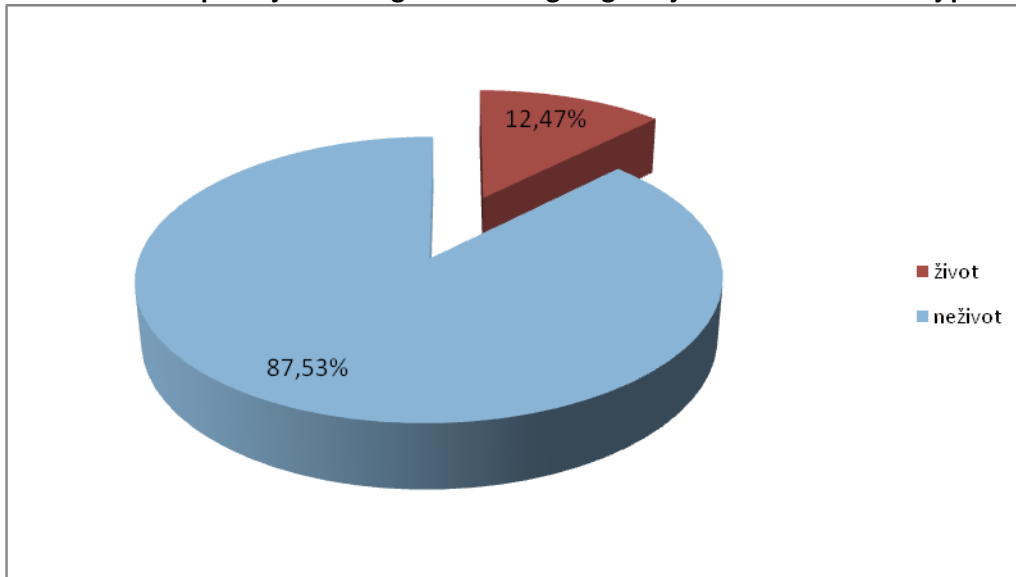
3.1 Struktura bruto premije po grupama osiguranja

U ukupno ostvarenoj bruto premiji na kraju III kvartala tekuće godine, i dalje je dominantno učešće neživotnih osiguranja (87,53%). Učešće premije životnih osiguranja u ukupnoj bruto premiji iznosi 12,47%.

Tabela 1: Pregled bruto fakturisane premije na dan 30. 09. 2011. godine

Grupa osiguranja	III kvartal 2010.	III kvartal 2011.	Index
			2011/2010
život	5.684.926,49	6.192.008,70	108,92
neživot	41.863.313,73	43.480.556,59	103,86
UKUPNO	47.548.240,22	49.672.565,29	104,47

Grafik 1: Učešće premije životnog i neživotnog osiguranja u bruto fakturisanj premiji

3.1.1 Životno osiguranje

Fakturisana premija životnog osiguranja na kraju III kvartala 2011. godine je iznosila 6,192 mil.€, što je za 8,92% veće u odnosu na isti period prethodne godine. Struktura životnog osiguranja po vrstama data je u sljedećoj tabeli:

Tabela 2: Pregled bruto premije životnih osiguranja po vrstama na dan 30.09. 2011. godine

Vrsta osiguranja	III kvartal 2010.	III kvartal 2011.	Index 2011/2010
Osiguranje života	4.920.185,49	5.156.586,60	104,80
Rentno osiguranje	54.281,80	58.995,00	108,68
Dopunsko osiguranje lica uz osiguranje života	551.660,77	769.219,70	139,44
Druge vrste životnih osiguranja	158.798,43	207.207,40	130,48
UKUPNO	5.684.926,49	6.192.008,70	108,92

U bruto premiji životnih osiguranja najveće učešće je ostvarilo osiguranje života sa 83,28%, koje zajedno sa dopunskim osiguranjem čini 95,70% ukupno bruto fakturisane premije životnih osiguranja.

U periodu januar - septembar 2011. godine sklopljeno je 5.184 nove polise životnih osiguranja. Međutim, usljed uticaja finansijske krize, osiguravajuća društva su u istom periodu bila suočena sa problemom otežane naplate premija, što je rezultiralo storniranjem velikog broja polisa, kao i povećanim zahtjevom za otkup polisa. Naime, u toku III kvartala 2011. godine stornirano je 2.146 polisa i otkupljeno 419 polisa. Međutim, i pored navedenog došlo je do povećanja broja aktivnih polisa na kraju perioda u odnosu na njihov broj sa početka obračunskog perioda.

Tabela 3: Pregled broja polisa životnog osiguranja na kraju III kvartala 2011. godine

Aktivne polise na 01. 01. 2011.	Novozaključene polise	Otkupljene polise	Otkazane/stornirane polise	Broj aktivnih polisa na 30. 09. 2011.
29.752	5.184	419	2.146	32.371

3.1.2 Neživotno osiguranje

Fakturisana bruto premija neživotnih osiguranja na kraju III kvartala 2011. godine iznosi 43,480 mil.€, što je veće za 3,86% u odnosu na isti period prethodne godine.

Struktura bruto premije neživotnih osiguranja je sljedeća:

Tabela 3: Pregled bruto premije neživotnih osiguranja po vrstama na kraju III kvartala 2011. godine

Vrsta osiguranja	III kvartal 2010.	III kvartal 2011.	Index 2011/2010
Obavezna osiguranja	23.192.482,16	24.530.972,71	105,77
Osiguranje putnika u javnom saobraćaju od posljedica nesrećnog slučaja	267.641,39	281.905,06	105,33
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti	21.889.254,60	23.231.631,79	106,13
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika vazduhoplova od odgovornosti	888.895,20	859.440,41	96,69
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika plovnih objekata od odgovornosti	146.690,97	157.995,45	107,71
Ostala neživotna osiguranja	18.670.831,57	18.949.583,88	101,49
Osiguranje od posljedica nezgode	4.987.204,41	5.233.804,31	104,94
Dobrovoljno zdravstveno osiguranje	630.027,21	789.699,16	125,34
Osiguranje motornih vozila	4.423.630,82	4.255.966,76	96,21
Osiguranje šinskih vozila	58.000,00	186.740,00	0,00
Osiguranje vazduhoplova	1.456.012,59	993.122,30	68,21
Osiguranje plovnih objekata	98.249,56	45.621,72	46,43
Osiguranje robe u prevozu	272.127,23	281.096,17	103,30
Osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti	2.742.066,71	3.463.477,71	126,31
Ostala osiguranja imovine	3.164.493,45	2.690.596,51	85,02
Osiguranje od opšte odgovornosti za štetu	682.212,61	772.067,51	113,17
Osiguranje kredita	0	1.000,00	0,00
Osiguranje jemstva	16.813,60	11.613,89	69,07
Osiguranje finansijskih gubitaka	18.796,77	11.458,51	60,96
Osiguranje toškova pravne zaštite	0	0,00	0,00
Osiguranje pomoći na putovanju	67.146,57	50.329,54	74,95
Druge vrste neživotnih osiguranja	54.050,04	162.989,79	301,55
UKUPNO	41.863.313,73	43.480.556,59	103,86

Posmatrajući strukturu bruto premije neživotnih osiguranja na kraju III kvartala 2011. godine obavezna osiguranja su ostvarila učešće u iznosu od 56,42%, dok ostala neživotna osiguranja u iznosu od 43,58%.

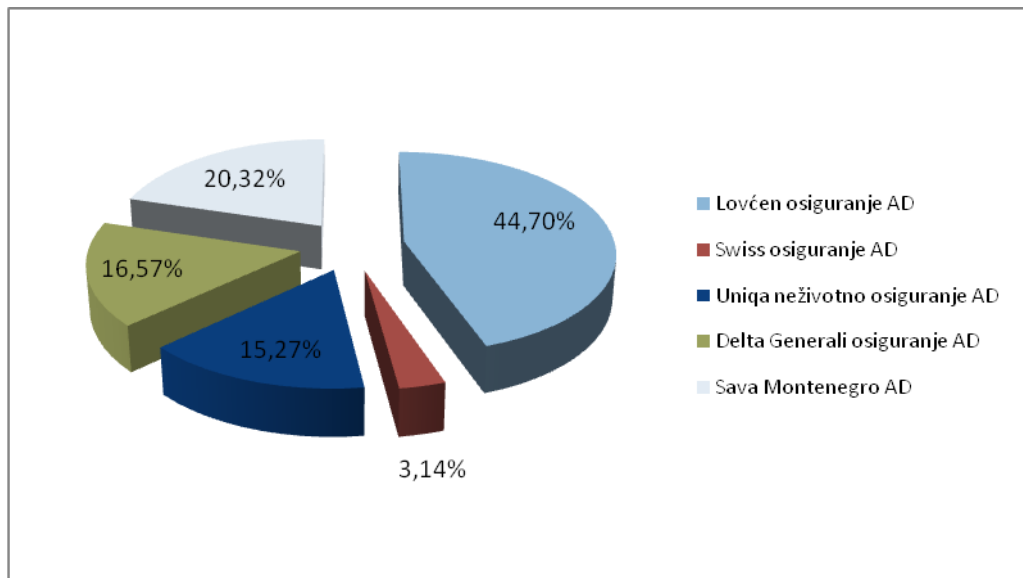
U strukturi ukupne premije obaveznih osiguranja i dalje je dominantno učešće premije osiguranja od autoodgovornosti od 94,70%. Učešće premije osiguranja od AO u ukupnoj premiji neživotnih osiguranja na kraju III kvartala 2011. godine iznosilo je 53,43.

Tabela 4: Pregled bruto premije obaveznih osiguranja po vrstama una kraj III kvartala 2011. godine

Obavezna osiguranja	Iznos	Učešće %
Osiguranje putnika u javnom saobraćaju od posljedica nesrećnog slučaja	281.905,06	1,15
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti	23.231.631,79	94,70
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika vazduhoplova od odgovornosti	859.440,41	3,50
Osiguranje vlasnika, odnosno korisnika plovnih objekata od odgovornosti	157.995,45	0,64
UKUPNO	24.530.972,71	100,00

Premija osiguranja od AO na kraju III kvartala 2011. godine veća je za 1,342 mil.€ ili za 6,13% u odnosu na III kvartal 2010., dok je broj zaključenih polisa AO veći za 20.472.

Grafik 2: Pregled premije AO po društvima na kraju III kvartala 2011. godine

Struktura bruto premije osiguranja od autoodgovornosti po društvima na kraju III kvartala 2011. godine je nepromijenjena. I dalje je najveće učešće Lovćen osiguranja AD sa 44,70%, zatim Sava Montenegro AD u iznosu 20,32% i Delta Generali osiguranje AD sa 16,57%.

Ostala neživotna osiguranja na kraju III kvartala 2011. godine neznatno su porasla u odnosu na uporedni period prethodne godine (1,49%). Rast premije je ostvaren kod drugih vrsta neživotnih osiguranja za tri puta u odnosu na III kvartal 2010. godine. Takođe, premije dobrovoljno zdravstvenog osiguranja je veća

za 25,34% i osiguranja imovine od požara i drugih opasnosti za 26,29%. Razlog, u najvećem dijelu, povećanja bruto premije osiguranja imovine od požara i drugih opasnosti je u tome što je povećana kreditna aktivnost građana koji kao obezbjeđenje kredita kod banaka zalažu stambene objekte i u skladu sa tim su u obavezi da zaključe polisu osiguranja imovine od požara i drugih opasnosti kod društava za osiguranje. Istovremeno, bruto premija osiguranja plovni objekata je smanjena za 53,57%, osiguranje vazduhoplova za 31,79%, osiguranje finansijskih gubitaka za 39,04% i osiguranje jemstva za 30,93%. Do ovog smanjenja je došlo uglavnom iz razloga što je u uporednom periodu za 2010. godinu dolazilo do zaključenja dugogodišnjih polisa osiguranja sa jednokratnom premijom.

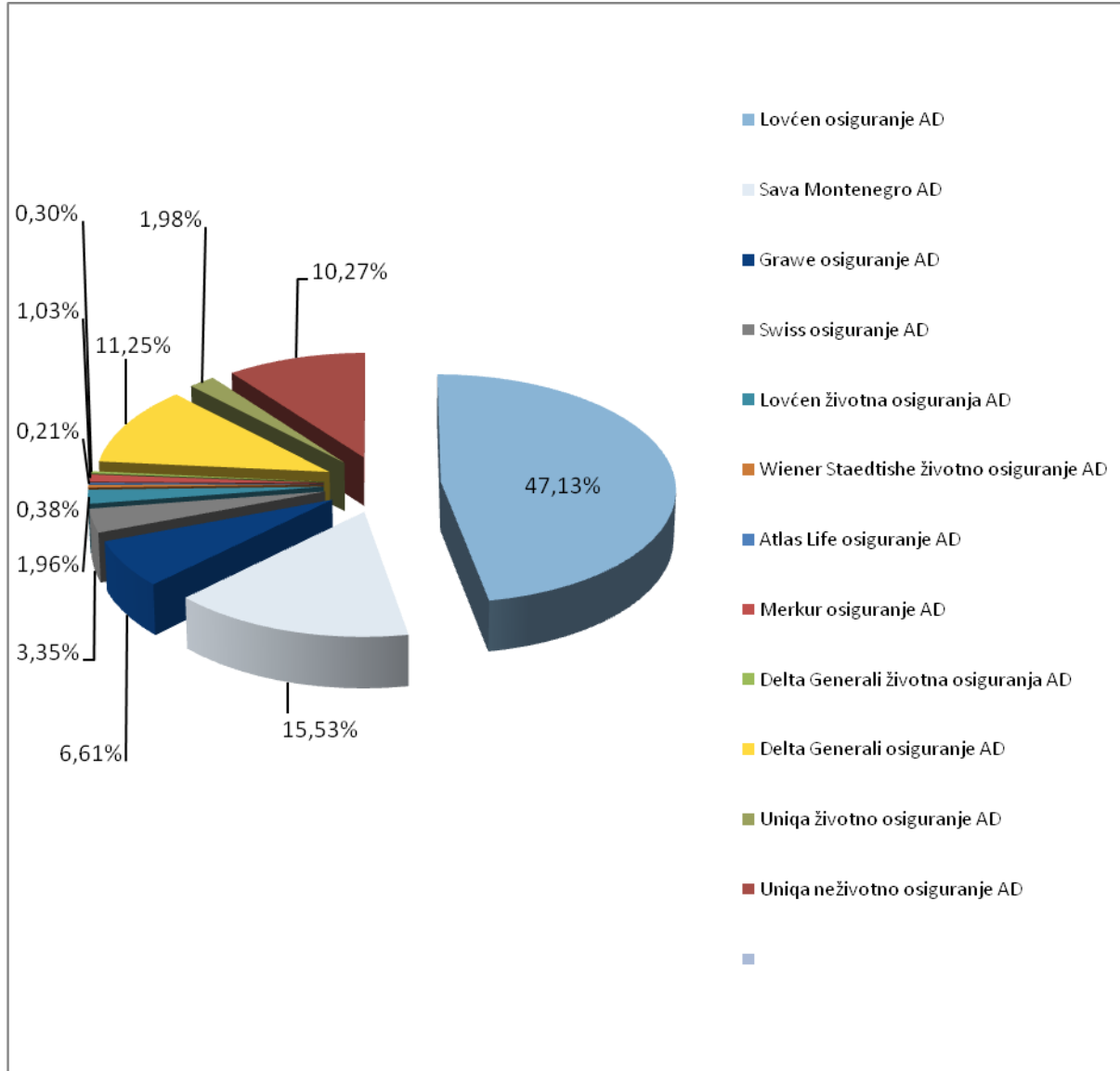
3.2 Struktura ostvarene bruto premije u periodu 01.01.-30.09.2011. godine po društvima

Tabela 5: Bruto fakturisana premija po društvima za osiguranje

Naziv društva	život			neživot			ukupno		
	III kvartal 2010	III kvartal 2011	Index	III kvartal 2010	III kvartal 2011	Index	III kvartal 2010	III kvartal 2011	Index
Lovćen osiguranje AD				24.887.686,69	23.410.344,38	94,06	24.887.686,69	23.410.344,38	94,06
Sava Montenegro AD				7.150.533,62	7.716.521,80	107,92	7.150.533,62	7.716.521,80	107,92
Grawe osiguranje AD	3.237.004,51	3.283.521,76	101,44				3.237.004,51	3.283.521,76	101,44
Swiss osiguranje AD				1.829.304,39	1.662.508,12	90,88	1.829.304,39	1.662.508,12	90,88
Lovćen životna osiguranja AD	958.837,66	976.055,48	101,80				958.837,66	976.055,48	101,80
Wiener Städtische životno osiguranje AD		188.840,59						188.840,59	
Atlas Life AD	99.464,48	104.067,06	104,63				99.464,48	104.067,06	104,63
Merkur osiguranje AD	401.552,57	509.264,65	126,82				401.552,57	509.264,65	126,82
Delta Generali životna osiguranja AD	109.597,20	148.419,75	135,42				109.597,20	148.419,75	135,42
Delta Generali osiguranje AD				4.509.143,73	5.588.178,54	123,93	4.509.143,73	5.588.178,54	123,93
Uniq životno osiguranje AD	878.470,07	981.839,41	111,77				878.470,07	981.839,41	111,77
Uniq neživotno osiguranje AD				3.486.645,30	5.103.003,75	146,36	3.486.645,30	5.103.003,75	146,36
UKUPNO	5.684.926,49	6.192.008,70	108,92	41.863.313,73	43.480.556,59	103,86	47.548.240,22	49.672.565,29	104,47

U strukturi ostvarene bruto premije na crnogorskom tržištu osiguranja, u posmatranom periodu najveće je učešće ostvarilo Lovćen osiguranje sa 47,13%, slijede Sava Montenegro sa 15,53% i Delta Generali sa 11,25%. Tri društva sa najvećom premijom na kraju III kvartala 2011. godine imaju tržišno učešće od 73,91% i smanjeno je u odnosu na uporedni period za 3 procentna poena. Posmatrajući strukturu ostvarene bruto premije na dan 30.09.2011. godine po društvima, može se konstatovati da je povećanje konkurencije na tržištu osiguranja uticalo na smanjenje tržišne koncentracije.

Grafik 3: Učešće premije društava za osiguranje u bruto fakturisanjoj premiji

U poređenju sa podacima o bruto premiji na kraju III kvartala 2010. godine ostvaren je pad tržišnog učešća Lovćen osiguranja za 5,21 procentnih poena, dok je povećano učešće Delta Generali osiguranja za 1,77 procentna poena i Uniqa neživotnog osiguranja za 2,94.

Takođe, u odnosu na isti period prethodne godine, 9 društava je ostvarilo povećanje bruto premije, a najveći porast ostvarila su sljedeća društva: Delta Generali životna osiguranja za 35,42%, Merkur osiguranje za 26,82%, Uniqa neživotno osiguranje za 46,36%, Delta Generali osiguranje za 23,93%, Uniqa životno osiguranje za 11,77% i Sava Montenegro za 7,92%. Istovremeno, bruto premija je smanjena kod Swiss osiguranja za 9,12% i Lovćen osiguranja za 5,94%.

Posmatrajući bruto premiju životnih osiguranja na kraju III kvartala 2011. godine, najveće učešće je ostvarilo Grawe osiguranje sa 53,03%, zatim Uniqa životno osiguranje sa 15,86% i Lovćen životna osiguranja sa 15,76%. U odnosu na III kvartal 2010. godine, najveći rast bruto premije životnih osiguranja ostvarilo je Delta Generali životna osiguranja od 35,42%. Takođe, rast bruto premije je ostvaren i kod Merkur osiguranja (26,82%) i Uniqa životnog osiguranja (11,77%).

U bruto premiji neživotnih osiguranja, najveće učešće ima Lovćen osiguranje sa 53,84%, zatim Sava Montenegro sa 17,75%, Delta Generali osiguranje sa 12,85% i Uniqa neživotno osiguranje sa 11,74%. U odnosu na uporedni period, rast je ostvarilo Uniqa neživotno osiguranje za 46,36%, Delta Generali osiguranje za 23,93% i Sava Montenegro za 7,92%.

Za utvrđivanje nivoa koncentracije tržišta osiguranja koristi se **Herfindahl-Hirschman indeks (HHI)²**, čija se vrijednost može kretati u intervalu od 0 do 10.000. Vrijednost indeksa koja je bliža nuli označava da tržište ima veliki broj društava približno iste veličine tj. da se radi o tržištu sa visokim nivoom konkurencije. Vrijednost indeksa bliža 10.000 označava da je tržište koncentrisano, odnosno da na tržištu postoji monopol.

Herfindahl-Hirschman indeks na kraju III kvartala 2011. godine						
Naziv društva	III kvartal 2010.			III kvartal 2011.		
	Bruto premija	Učešće %	HHI	Bruto premija	Učešće %	HHI
Lovćen osiguranje AD	24.887.686,69	52,34	2.739,68	23.410.344,38	47,13	2.221,17
Sava Montenegro AD	7.150.533,62	15,04	226,16	7.716.521,80	15,53	241,33
Grawe osiguranje AD	3.237.004,51	6,81	46,35	3.283.521,76	6,61	43,70
Swiss osiguranje AD	1.829.304,39	3,85	14,80	1.662.508,12	3,35	11,20
Lovćen životna osiguranja Ad	958.837,66	2,02	4,07	976.055,48	1,96	3,86
Wiener Städtische životno osiguranje AD			0,00	188.840,59	0,38	0,14
Atlas Life osiguranje AD	99.464,48	0,21	0,04	104.067,06	0,21	0,04
Merkur osiguranje AD	401.552,57	0,84	0,71	509.264,65	1,03	1,05
Delta Generali životno osiguranje	109.597,20	0,23	0,05	148.419,75	0,30	0,09
Delta Generali osiguranje	4.509.143,73	9,48	89,93	5.588.178,54	11,25	126,56
Uniqa životno osiguranje AD	878.470,07	1,85	3,41	981.839,41	1,98	3,91
Uniqa neživotno osiguranje AD	3.486.645,30	7,33	53,77	5.103.003,75	10,27	105,54
UKUPNO	47.548.240,22	100	3.178,98	49.672.565,29	100	2.758,60

² HHI se dobija kada se tržišna učešća svakog osiguravajućeg društva pojedinačno kvadriraju i međusobno saberu.

Za tržište osiguranja u Crnoj Gori, na kraju III kvartala 2011. godine, vrijednost HHI se kreće u granicama koncentrisanog tržišta, jer vrijednosti ovog indeksa iznosi 2.758,60 i pripada intervalu od 1.800 do 10.000. Ipak, u odnosu na isti period prethodne godine uočava se smanjenje vrijednosti indeksa, što ukazuje na kretanja u pravcu povećanja konkurencije i efikasnosti tržišta i smanjenja koncentracije tržišta tj. monopola.

4. STRUKTURA AKTIVE

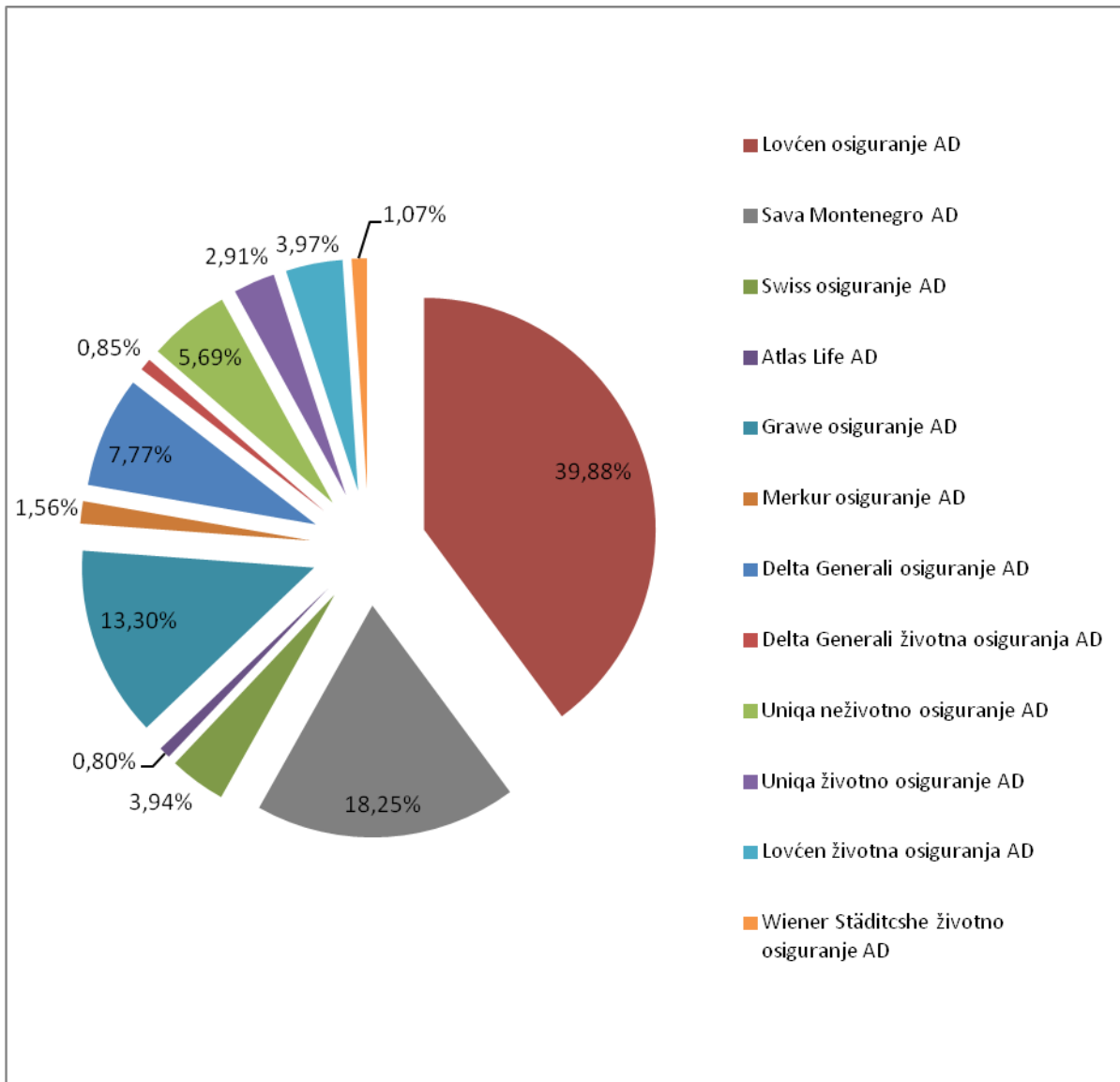
Vrijednost ukupne aktive na nivou svih društava za osiguranje na dan 30. 09. 2011. godine iznosi 127,409 mil.€ (povećana je u odnosu na 30. 06. 2011. za 1,093 mil.€). U strukturi ukupne aktive najveće učešće imaju dugoročna finansijska ulaganja od 43,01%, zatim kratkoročna finansijska ulaganja od 20,61%, kratkoročna sredstva 17,30% i nekretnine, postrojenja i oprema sa 9,94%.

Tabela 7: Struktura ukupne aktive društava za osiguranje na dan 30. 09. 2011. godine

AKTIVA	Iznos	Učešće (%)
Nematerijalna imovina	659.482,81	0,52
Nekretnine, postrojenja i oprema	12.660.941,78	9,94
Dugoročna finansijska ulaganja	54.795.563,61	43,01
Kratkoročna finansijska ulaganja	26.254.582,74	20,61
Kratkoročna sredstva	22.036.765,12	17,30
Udio reosiguravača u tehničkim rezervama	5.281.144,10	4,15
Aktivna vremenska razgraničenja	5.434.129,05	4,27
Odložena poreska sredstva	286.259,20	0,22
UKUPNO	127.408.868,41	100,00

Posmatrajući učešće pojedinih društava u ukupnoj aktivi sektora osiguranja, najveći udio od 39,88% i dalje ima Lovćen osiguranje (smanjeno je za oko dva procentna poena u odnosu na 30. 06. 2011.godine), zatim slijede Sava Montenegro sa 18,25% i Grawe osiguranje sa 13,30%.

Grafik 4: Učešće društava za osiguranje u ukupnoj aktivni

5. STRUKTURA PASIVE

Vrijednost ukupne pasive na nivou svih društava za osiguranje, na dan 30. 09. 2011. godine, iznosila je 127,409 mil.€.

Tabela 8: Struktura ukupne pasive po društvima za osiguranje na dan 30. 09. 2011.godine

PASIVA	III kvartal 2011.	učešće %
kapital i rezerve	32.234.726,36	25,30
tehničke rezerve	80.629.386,05	63,28
ostalo	14.544.756,00	11,42
UKUPNO	127.408.868,41	100

U ukupnoj vrijednosti pasive sektora osiguranja na kraju III kvartala 2011. godine najveće učešće ostvaruju tehničke rezerve u iznosu od 63,28%, zatim na kapital sa 25,30% i ostalo sa 11,42%. Društva za osiguranje su na kraju III kvartala 2011. godine formirala tehničke rezerve u iznosu od 80,629 mil.€.

Kapital je na kraju III kvartala 2011. godine iznosio 32,234 mil.€, a njegovo učešće u ukupnoj pasivi iznosi 25,30%. Ostale obaveze društava za osiguranje iznosile su 14,545 mil.€.

5.1 Tehničke rezerve

Ukupne tehničke rezerve društava za osiguranje su na dan 30. septembar 2011. godine iznosile 80,629 mil.€, što čini 63,28% ukupne pasive. U odnosu na II kvartal 2011. godine, tehničke rezerve su povećane za 1,711 mil. € u ukupnom iznosu, dok je učešće ovih rezervi u ukupnoj pasivi povećano za 0,8 procentna poena u odnosu na II kvartal, kada su učestvovala sa 62,48%.

Tabela 9: Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje

TEHNIČKE REZERVE	80.629.386,05	%
matematička rezerva	15.034.925,32	18,65
prenosna premija	24.698.803,87	30,63
RIR	1.794.004,52	2,23
rezervisane štete	38.370.376,74	47,59
rezerve za učešće u dobiti	731.275,60	0,91

Gotovo polovina sredstava tehničkih rezervi u iznosu od 38,370 mil.€ izdvojena je za rezervisane štete, dok je za prenosnu premiju izdvojeno 24,699 mil.€, što čini 30,63% ukupnih sredstava tehničkih rezervi. Treću po veličini stavku činila je matematička rezerva u iznosu od 15,035 mil.€ i čini 18,65% ukupne vrijednosti tehničkih rezervi.

Tehničke rezerve životnih osiguranja su na kraju III kvartala 2011. godine iznosile 16,533 mil.€, što predstavlja rast od 4,73% u odnosu na II kvartal kada su iznosile 15,786 mil.€, dok su tehničke rezerve

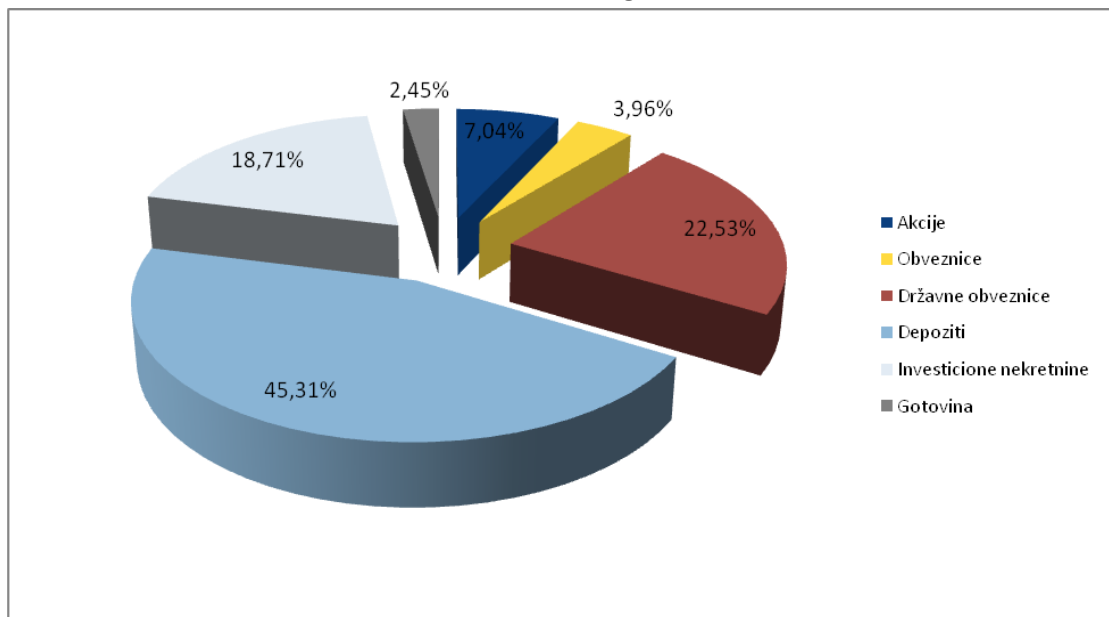
neživotnih osiguranja iznosile 66,097 mil. €, što je predstavlja rast od 1,53% u odnosu na II kvartal kada su iznosile 63,133 mil. €.

5.2 Deponovanje i ulaganje sredstava tehničkih rezervi

Zakonska obaveza društava za osiguranje, osim formiranja adekvatnog nivoa tehničkih rezervi, je i deponovanje i ulaganje sredstava tehničkih rezervi zavisno od vrsta osiguranja koje obavlja, vodeći računa o ročnosti obaveza, profitabilnosti i disperziji ulaganja, a u cilju obezbjeđenja zaštite interesa osiguranika i trećih oštećenih lica, odnosno blagovremene isplate šteta. Sredstva tehničkih rezervi deponuju se i ulažu u skladu sa Zakonom o osiguranju i Pravilnikom o ograničenjima deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i sredstava garantne rezerve društva za osiguranje (Sl.list RCG, br. 38/09 od 12.06.2009. i 43/09 od 03.07.2009.).

Prema podacima dobijenim od društava za osiguranje, od ukupnog iznosa neto tehničkih rezervi (ukupne tehničke rezerve bez udjela reosiguranja) na nivou tržišta, a koje iznose 74,992 mil.€, društva su u propisane oblike imovine predviđenim Zakonom i Pravilnikom, na kraju III kvartala 2011. godine, uložila 63,127 mil.€, što ukazuje na nedostatak imovine za pokriće neto tehničkih rezervi. U strukturi pokrivenosti neto tehničkih rezervi najveći udio imaju depoziti sa 45,31%, koji iznose 28,603 mil.€. Državne obveznice učestvuju sa 22,53% ili 14,224 mil.€, investicione nekretnine učestvuju sa 18,71% ili 11,811 mil.€, akcije sa 7,04% ili 4,441 mil.€, obveznice sa 3,96% ili 2,500 mil.€ i gotovina sa 2,45% ili 1,547 mil.€.

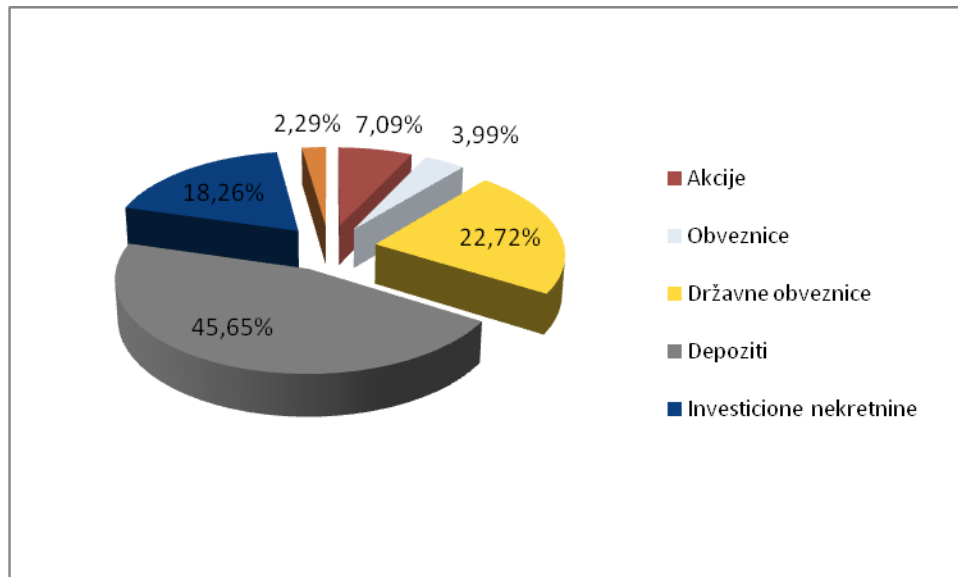
Grafik 5: Struktura deponovanja i ulaganja sredstava neto tehničkih rezervi u propisane oblike imovine na 30. 09. 2011. godine

Analizom načina deponovanja i ulaganja neto tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 30. 09. 2011. godine u skladu sa propisanim oblicima imovine i propisanim ograničenjima, dolazi se do sljedećih zaključaka:

- Društva za osiguranje su od ukupnog iznosa neto tehničkih rezervi (74,992 mil.€) deponovala i uložila u skladu sa propisanim oblicima imovine i ograničenjima 62,617 mil.€;
- Pokrivenost ukupnih neto tehničkih rezervi iznosi 83,50%;
- Pokrivenost neto tehničkih rezervi životnih osiguranja iznosi 99,54%;
- Pokrivenost neto tehničkih rezervi neživotnih osiguranja iznosi 78,59%.

Grafik 6: Struktura deponovanja i ulaganja neto tehničkih rezervi na 30. 09. 2011. godine u skladu sa propisanim oblicima imovine i propisanim ograničenjima

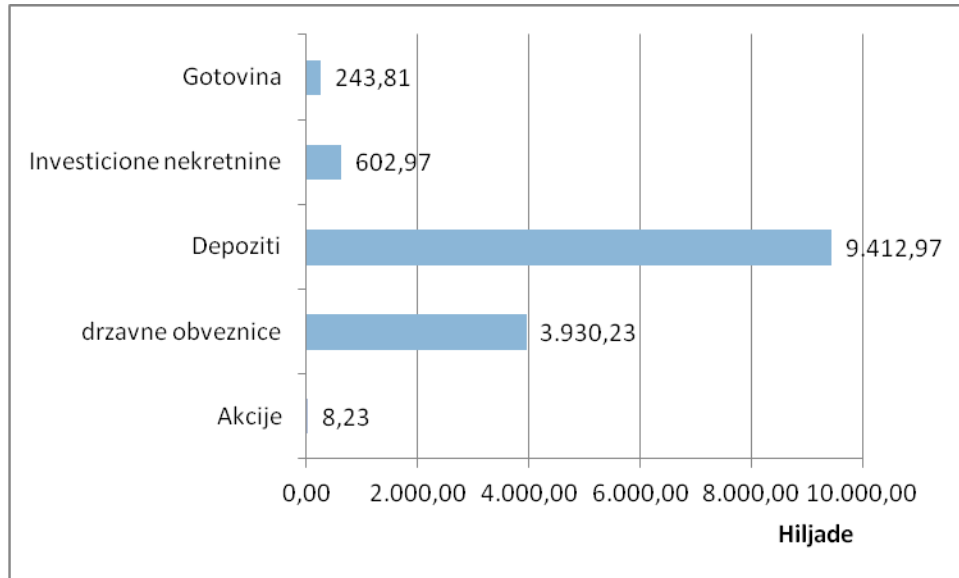
5.3 Deponovanje i ulaganja sredstava garantne rezerve

Prema Zakonu o osiguranju, društva su obavezna da formiraju garantnu rezervu radi obezbjeđenja urednog izvršavanja obaveza. Ukupan iznos garantne rezerve ne može biti manji od iznosa osnovnog kapitala utvrđenog u članu 21 Zakona o osiguranju. Ukupan iznos sredstava garantne rezerve na kraju III kvartala na nivou tržišta osiguranja bio je 29.411.323,81 €.

Društva za osiguranje su obavezna da najmanje jednu trećinu garantne rezerve dopunjuju i ulažu u iste oblike imovine koji su Zakonom i Pravilnikom propisani za tehničke rezerve. Shodno navedenom, društva su u propisane oblike imovine i u skladu sa ograničenjima deponovala i uložila sredstva garantne rezerve

u iznosu od 14.198.200,04 € ili 48,27%. Od ukupnih sredstava garantne rezerve društva su deponovala i uložila 9,413 mil. € u depozite kod banaka ili 32,00%, a u državne obveznice 3,930 mil. € ili 13,36%.

Grafik 7. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava garantne rezerve na 30. 09. 2011. godine (hilj.€)

6. FINANSIJSKI REZULTAT POSLOVANJA

Tržište osiguranja je na kraju III kvartala 2011. godine ostvarilo dobit u iznosu od 1,957 mil.€. Od 12 društava za osiguranje šest društava je poslovalo sa dobitkom u iznosu od 3,074 mil.€, a šest sa gubitkom u iznosu od 1,116 mil.€.

Tabela 10: Bruto finansijski rezultat poslovanja na dan 30. 09. 2011. godine

Naziv društva	Bruto finansijski rezultat
Lovćen osiguranje	553.145,12
Lovćen životna osiguranja	380.385,00
Sava Montenegro	386.359,00
Swiss osiguranje	-165.126,00
Grawe osiguranje	980.878,04
Merkur osiguranje	217.887,82
Atlas Life	-211.583,00
Wiener Städtische životno osiguranje	-158.687,15
Uniqa neživotno osiguranje	-254.659,78
Uniqa životno osiguranje	-204.985,58
Delta Generali osiguranje	555.261,00
Delta Generali životna osiguranja	-121.447,51
UKUPNO	1.957.426,96

7. SOLVENTNOST I LIKVIDNOST

Solventnost društva za osiguranje zavisi od dovoljnosti tehničkih rezervi za preuzete obaveze, kao i od dovoljnosti garantne rezerve kao vida zaštite osiguranika u slučaju nepredviđenih gubitaka u poslovanju tj. kao amortizera za gubitke koji nijesu pokriveni tehničkim rezervama.

Izračunata margina solventnosti za sektor osiguranja u Crnoj Gori na dan 30.09.2011. godine je iznosila 18,559 mil.€, a garantna rezerva 29,411 mil.€, što pokazuje da su osiguravajuća društva u Crnoj Gori u trećem kvartalu bila solventna. Na nivou sektora osiguranja u Crnoj Gori na kraju III kvartala 2011. godine odnos garantne rezerve i margine solventnosti je iznosio 158,48%, što je u skladu sa Zakonom, po kome garantna rezerva društva za osiguranje uvijek mora biti veća od izračunate margine solventnosti.

Tabela 11: Solventnost društava za osiguranje na kraju III kvartala 2011. godine

	Margina solventnosti (€)	Garantna rezerva (€)	Odnos garantne rezerve i margine solventnosti (%)
UKUPNO	18.558.682,70	29.411.323,81	158,48

Da bi osiguravajuća društva mogla odgovoriti svojim obavezama, potrebno je voditi računa o nivou usklađenosti sredstava i obaveza po ročnosti, kao i o utrživosti i kvalitetu sredstava. Koficijent likvidnosti osiguravajućih društava je na dan 30. 09. 2011. godine iznosio 5,70, što govori da su na kraju III kvartala 2011. godine društva imala 5,70 puta veća likvidna sredstva u odnosu na svoje kratkoročne obaveze.